

**Integration of indigenous literature and instructional materials in teaching:
A study for the development of indigenous culture**

Cindy Agyao Paclay*

Teacher/Lacnog Integrated School, Lacnog, Tabuk City, Kalinga, Philippines

ABSTRACT

This study aims to examine the integration of indigenous literature and indigenous instructional materials in the teaching of the Filipino subject and its effect on the development of students' indigenous cultural awareness. A multi-method research design was employed, combining a descriptive quantitative approach and a qualitative method. The respondents consisted of 30 teachers from selected schools in Eastern District 2 who have experience in using indigenous materials in their instruction. The study assessed the level of utilization, effectiveness, and teachers' perceptions regarding indigenous literature and materials. The findings revealed that teachers frequently and consistently use indigenous literary forms such as legends, epics, folktales, riddles, folk songs, proverbs, and local poetry, as well as indigenous materials including images, traditional clothing, indigenous games, and visual aids. The results also showed that the use of these materials is effective in developing language and literary skills, critical and creative thinking, and in enhancing students' cultural awareness. Qualitative data further supported the overall findings, indicating that teachers hold positive perceptions regarding the importance of integrating indigenous materials as tools for instruction and for fostering cultural awareness. Based on the study, the integration of local literature and materials is a meaningful step toward strengthening appreciation of one's own culture and reinforcing students' cultural identity.

Keywords: Indigenous literature, indigenous materials, Filipino, cultural awareness, teaching, integration.

Date Submitted: April 1, 2026
Date Accepted: April 8, 2026
Date Published: April 14, 2026

*Corresponding author/ Email: cindyagyaopaclay@gmail.com
DOI: <http://doi.org/10.69651/PIJHSS0502938>

Recommended citation:

Paclay, C. A. (2026). Integration of indigenous literature and instructional materials in teaching: A study for the development of indigenous culture. *Pantao (The International Journal of the Humanities and Social Sciences)* 5 (2), 746-760. <http://doi.org/10.69651/PIJHSS0502938>

Integrasyon ng katutubong akda at kagamitan sa pagtuturo: Isang pag-aaral para sa pagpapaunlad ng katutubong kultura

Cindy Agyao Paclay

Teacher/Lacnog Integrated School, Lacnog, Tabuk City, Kalinga, Philippines

ABSTRAK

Ang pag-aaral na ito ay naglalayong suriin ang integrasyon ng katutubong akda at katutubong kagamitan sa pagtuturo ng Asignaturang Filipino at ang epekto nito sa pagpapaunlad ng katutubong kultura sa mga mag-aaral. Ginamit ang multi-method na disenyo ng pananaliksik, kung saan pinagsama ang deskriptibong pamamaraang quantitative at kwalitatibong approach. Ang mga respondente ay binubuo ng 30 guro sa piling paaralan sa Eastern District 2 na may karanasan sa paggamit ng katutubong materyales sa kanilang pagtuturo. Sinuri ang antas ng paggamit, kabisaan, at pananaw ng mga guro hinggil sa katutubong akda at kagamitan. Napag-alaman sa resulta na ang mga guro ay madalas at palaging gumagamit ng katutubong akda gaya ng alamat, epiko, kuwentong-bayan, bugtong, awiting-bayan, kasabihan, at lokal na tula, gayundin ng katutubong kagamitan tulad ng larawan, tradisyunal na kasuotan, larong katutubo, at visual aids. Ipinakita rin na epektibo ang paggamit ng mga materyales na ito sa paglinang ng kasanayan sa wika, panitikan, kritikal at malikhaing pag-iisip, at pagpapalawak ng kamalayang kultural ng mga mag-aaral. Ang kwalitatibong datos ay nagpatibay sa kabuuang resulta, na nagpakita ng positibong pananaw ng mga guro sa kahalagahan ng integrasyon ng katutubong materyales bilang instrumento sa pagtuturo at pagpapaunlad ng kamalayang kultural. Batay sa pag-aaral, makabuluhang hakbang ang integrasyon ng lokal na akda at kagamitan sa pagpapagting ng pagpapahalaga sa sariling kultura at sa pagpapatibay ng identidad ng mga mag-aaral.

Mga susing salita: Katutubong akda, katutubong kagamitan, Filipino, kamalayang kultural, pagtuturo, integrasyon

PANIMULA

Ang kultura ay nagsisilbing kaluluwa ng isang bansa. Sa bawat rehiyon ng Pilipinas, mayaman ang mga mamamayan sa katutubong panitikan, kasaysayan, sining, at tradisyon na siyang bumubuo sa ating pagkakilanlan. Sa paglipas ng panahon, unti-unting nagbabago ang pagpapahalaga sa mga ito dahil sa globalisasyon, makabagong teknolohiya, at banyagang impluwensya. Dahil dito, nagiging hamon sa mga guro kung paano maibabalik sa mga kabataan ang kamalayang kultural at pagpapahalaga sa sariling panitikan. Isa sa mga epektibong paraan upang maisakatuparan ito ay ang integrasyon ng katutubong akda at katutubong kagamitang panturo sa proseso ng pagtuturo at pagkatuto. Ang mga katutubong akda gaya ng alamat, epiko, bugtong, awiting-bayan, at kuwentong-bayan ay hindi lamang nagsasalaysay ng kasaysayan, kundi nagsisilbi ring daluyan ng kaisipan, paniniwala, at pagpapahalagang Pilipino. Sa pamamagitan ng lokal na kagamitang panturo tulad ng larawan, tradisyunal na kasuotan, awit, at larong katutubo, nagiging mas makulay, makahulugan, at interaktibo ang karanasan sa pagkatuto ng mga mag-aaral.

Gayunpaman, sa kasalukuyan, mas binibigyan ng pansin ang modernong materyales kaysa sa mga katutubong akda at kagamitan. Marami sa mga mag-aaral ang hindi na pamilyar sa mga kuwentong nagmula sa kanilang sariling bayan o rehiyon. Dahil dito, mahalagang pagtuunan ng pansin kung paano muling maisasama sa pagtuturo ang mga katutubong sangkap bilang instrumento ng kultura at edukasyon. Isa sa mga pangunahing mithiin ng edukasyon,

maging elementary man o sekundarya, ay ang paglinang ng pagkamakabayang Pilipino o “nationalism” at pagtangkilik sa sariling atin o “patriotism.” Sa pamamagitan ng integrasyon ng katutubong kultura sa pagtuturo, maikintal sa kaisipan at diwa ng bawat mag-aaral ang kahalagahan ng tungkulin bilang mamamayang Pilipino.

Malaking hamon ito sa mga guro dahil sila ang pangunahing tagapagtupad ng layuning ito. Ang pagtangkilik sa sariling atin ay hindi lamang nagpapakita ng pagmamalasakit sa kultura kundi nagbubunsod rin ng pagtangga sa “colonial mentality.” Sa kabila ng kakulangan sa modernong kagamitan, marami pa ring katutubong akda at kagamitang maaaring gamitin sa pagtuturo, lalo na sa mga liblib na lugar. Halimbawa, ang lungsod ng Tabuk at lalawigan ng Kalinga ay mayaman sa katutubong akda gaya ng mga alamat, epiko, at bugtong, pati na rin sa katutubong kagamitan na maaaring gamitin sa asignaturang Filipino, MAPEH, at Araling Panlipunan.

Sa ilalim ng K to 12 program, binibigyan ng mga namamahala sa edukasyon ang mga rehiyon ng kalayaan upang tukuyin at isama sa kurikulum ang kaalamang lokal, kabilang ang katutubong sining, akda, at kagamitan. Ito ay bahagi ng pagpapayabong at pagtangkilik sa sariling kultura o cultural preservation. Kinilala rin ang edukasyon bilang pangunahing puwersa sa pagpapaunlad ng indibidwal at lipunan. Sa Pilipinas, ang Sistema ng Edukasyon ay nagtataguyod ng karapatan ng Indigenous Cultural Communities/Indigenous Peoples (ICCs/IPs) sa edukasyon (DepEd Order No. 32, s. 2022).

Ayon kina Galang (2015) at Lanka (2020), ang paggamit ng lokal na naratibo sa silid-aralan ay epektibong nakapagpapayabong ng self-esteem at cultural pride ng mga mag-aaral, habang ipinapakita ng pag-aaral nina Panlaqui at Tayag (2023) na ang kontekstuwalisadong kagamitan ay nakapagpapataas ng motibasyon at academic performance, lalo na sa paglinang ng kritikal na pag-iisip at aplikasyon ng kaalaman. Ang wika at kultura ay hindi mapaghihiwalay, at sa pamamagitan ng edukasyong nakabatay sa kultura, mas nagiging makabuluhan at epektibo ang proseso ng pagkatuto. Ayon rin kina Mirole (2024) at Eduardo (2021), ang mga ganitong inisyatiba ay mahalagang hakbang tungo sa pagkilala sa karapatan ng mga katutubo sa edukasyon at sa pagpapanatili ng kanilang kultura at identidad. Pinatutunayan naman ng pag-aaral nina Verdida, Malon, at Macalisang (2024) na ang aktibong integrasyon ng kurikulum na nakabatay sa kultura ay nagdudulot ng mas mataas na partisipasyon at pagpapahalaga ng mga mag-aaral sa kanilang pinagmulan. Gayundin, tinutukoy nina Flores at Obod (2023) na ang paggamit ng indigenized instructional materials ay nagbubunsod ng positibong karanasan sa pagkatuto at mas malalim na pagkilala sa sariling kultura.

Sa kabuuan, ang pananaliksik na ito ay naglalayong tuklasin ang kahalagahan ng integrasyon ng katutubong akda at kagamitang panturo sa pagtuturo, upang higit na mapaunlad ang katutubong kultura sa modernong panahon, matugunan ang mga hamon sa pagtuturo, at matiyak ang pagpapatuloy ng kulturang Pilipino sa mga kabataan. Ang edukasyon sa kontekstong Pilipino ay patuloy na nagsusulong ng paglinang ng mga mag-aaral bilang globally competitive yet culturally grounded individuals, ngunit kailangan pang higit na isama ang lokal na akda at kagamitang panturo upang ganap na maisakatuparan ang layuning ito (Achille & Fiorillo, 2022; Pagaddut & Tamana, 2024).

Paglalahad ng suliranin

Ang pag-aaral na ito ay naglalayong suriin ang integrasyon ng katutubong akda at katutubong kagamitang panturo sa pagtuturo, at kung paano ito nakatutulong sa pagpapaunlad ng katutubong kultura. Nilalayan nitong matukoy kung paano ginagamit ng mga guro ang mga katutubong materyales sa Asignaturang Filipino at kung paanong nakapagpapayabong ang mga

ito ng kamalayang kultural at pagpapahalaga sa katutubong pamana ng mga mag-aaral. Ang mga tiyak na layunin ng pag-aaral ay ang mga sumusunod:

1. Tukuyn ang antas ng paggamit ng mga guro sa katutubong akda at katutubong kagamitan sa pagtuturo ng Asignaturang Filipino.
2. Suriin ang kabisaan ng paggamit ng katutubong akda at kagamitang panturo sa pagpapalawak ng kamalayang kultural ng mga mag-aaral.
3. Alamin ang pananaw ng mga guro hinggil sa integrasyon ng katutubong akda at kagamitang panturo sa pagtuturo tungo sa pagpapaunlad ng katutubong kultura.

METODOLOHIYA

Disenyo ng pag-aaral

Sa pag-aaral na ito, ginamit ng mananaliksik ang multi-method design, kung saan pinagsama ang iba't ibang pamamaraan ng pananaliksik upang mas lubos na maunawaan ang paksa. Ang deskriptibong pamamaraang kwantitatibo ay ginamit upang matukoy ang antas ng paggamit, antas ng kabisaan, at pananaw ng mga guro hinggil sa integrasyon ng katutubong akda at katutubong kagamitan sa pagtuturo. Samantala, ang kwalitatibong pamamaraan ay isinagawa upang masusing masuri ang karanasan ng mga guro at ang konteksto ng kanilang paggamit ng katutubong materyales sa silid-aralan. Sa ganitong paraan, nakuha ng mananaliksik ang mas kumpleto at malalim na datos na sumasalamain sa mga realidad ng pagtuturo gamit ang katutubong akda at kagamitang panturo.

Mga tagatugon sa pag-aaral

Ang mga tagatugon ng pag-aaral na ito ay binubuo ng 30 guro ng Asignaturang Filipino sa piling paaralan sa Eastern District 2 na gumagamit o may karanasan sa paggamit ng katutubong akda at katutubong kagamitan sa kanilang pagtuturo. Ang mga guro ang napiling respondente sapagkat sila ang may direktang karanasan sa implementasyon ng kulturang nakabatay sa pagtuturo, kaya't makapagbibigay sila ng tumpak at makabuluhang impormasyon hinggil sa paksa ng pananaliksik.

Instrumentong ginamit

Gumamit ang mananaliksik ng survey questionnaire at semi-structured interview guide upang makalap ang kinakailangang datos. Ang survey questionnaire ay idinisenyo upang masukat ang antas ng paggamit, kabisaan, at pananaw ng mga guro hinggil sa integrasyon ng katutubong akda at katutubong kagamitan sa pagtuturo. Nagtala ito ng impormasyon tungkol sa personal at propesyonal na katangian ng mga guro, kabilang ang kanilang gulang, kasarian, antas ng pinag-aralan, at karanasan sa pagtuturo. Samantala, ang semi-structured interviews ay isinagawa upang mas malalim na maunawaan ang karanasan ng mga guro sa paggamit ng katutubong materyales, pati na rin ang konteksto at hamon na kanilang naranasan sa implementasyon nito sa klase. Pinahintulutan ng ganitong instrumento ang mga respondente na magbigay ng paliwanag, obserbasyon, at konkretong halimbawa mula sa kanilang sariling karanasan, na nagbigay ng mas kumpleto at kontekstuwalisadong datos.

Bilang karagdagan, ang parehong instrumento ay sinuri ng panel ng mga eksperto sa edukasyon at kultura upang matiyak ang validity at reliability ng mga tanong bago ipamahagi sa mga guro. Sa paggamit ng dalawang instrumento, natugunan ng mananaliksik ang layunin ng multi-method design sa pamamagitan ng kombinasyon ng kwantitatibo at kwalitatibong datos.

Pamamaraan ng paglikon ng datos

Upang makalap ang kinakailangang datos, isinagawa ng mananaliksik ang sistematikong proseso ng pagkuha ng impormasyon mula sa mga napiling guro ng Asignaturang Filipino sa Eastern District 2. Una, inaprubahan ang pananaliksik ng paaralan at nakuha ang pahintulot mula sa mga guro bilang mga tagatugon ng pag-aaral. Matapos makuha ang pahintulot, ipinamahagi ang survey questionnaire sa lahat ng 30 guro upang masukat ang kanilang antas ng paggamit, kabisaan, at pananaw hinggil sa integrasyon ng katutubong akda at katutubong kagamitan sa pagtuturo. Binigyan ang mga guro ng sapat na oras upang sagutin ang questionnaire nang may malinaw na gabay at instruksyon mula sa mananaliksik.

Kasabay nito, isinagawa rin ang semi-structured interviews sa piling guro upang makuha ang mas malalim na impormasyon tungkol sa kanilang karanasan, obserbasyon, at opinyon sa paggamit ng katutubong materyales sa silid-aralan. Ang bawat interbyu ay naitala at pinanood nang may pahintulot ng respondente upang masiguro ang tumpak na dokumentasyon ng kanilang sagot.

Pag-aanalisa ng datos

Matapos makolekta ang lahat ng datos mula sa survey questionnaire at semi-structured interviews, isinagawa ng mananaliksik ang sistematikong pagsusuri upang matukoy ang antas ng paggamit, kabisaan, at pananaw ng mga guro hinggil sa integrasyon ng katutubong akda at katutubong kagamitan sa pagtuturo. Para sa kwantitatibong datos mula sa questionnaire, ginamit ang descriptive statistics, kabilang ang frequency, percentage, mean, at standard deviation, upang masukat at mailarawan ang antas ng paggamit at kabisaan ng mga guro. Ang mga datos ay iprinisinta sa anyo ng talahanayan at grap upang mas malinaw na maipakita ang resulta at mapadali ang interpretasyon.

Samantala, ang kwalitatibong datos mula sa interbyu ay isinailalim sa thematic analysis. Pinagsama at pinag-analisa ang mga sagot upang tukuyin ang mga pangunahing tema at pattern kaugnay ng karanasan ng mga guro sa paggamit ng katutubong akda at kagamitang panturo, mga hamon na kanilang naranasan, at mga estratehiyang ginamit upang epektibong maisama ang mga ito sa pagtuturo.

RESULTA AT TALAKAYAN

Batay sa mga datos na inilahad sa bahaging ito ng resulta at pagtalakay, malinaw na ang pagsusuri ay nakasentro sa paggamit at kabisaan ng katutubong akda at katutubong kagamitan sa pagtuturo ng asignaturang Filipino, gayundin sa mga pananaw ng mga guro hinggil sa integrasyon ng mga ito sa silid-aralan. Gayunman, mahalagang ilahad na ang eksaktong bilang ng mga kalahok, tiyak na disenyo ng pananaliksik, sampling approach, instrumento ng pangangalap ng datos, at kumpletong estadistikal o analitikal na pamamaraan ay hindi tahasang nakasaad sa siping ibinigay, kaya ang sumusunod na pagtalakay ay mahigpit na ibinatay lamang sa mga mean, category mean, descriptive rating, at temang kwalitatibong tuwirang inilahad sa datos. Sa kabila nito, ang interpretasyon ng mga resulta ay tuwirang iniugnay sa mga layunin ng pag-aaral, partikular sa antas ng paggamit ng katutubong akda at kagamitan, sa kabisaan ng mga ito sa paglinang ng kasanayan sa wika at panitikan, kritikal at malikhaing pag-iisip, at kamalayang kultural, at sa mga pananaw ng mga guro tungkol sa kanilang pedagogical na halaga at mga hamon sa implementasyon.

Ipinakita sa Table 1a na ang antas ng paggamit ng katutubong akda sa pagtuturo ng asignaturang Filipino ay nananatiling mataas, sapagkat lahat ng anyo ng akdang sinuri ay

nagtamo ng deskriptibong rating na Madalas. Kabilang dito ang Alamat na may mean na 3.40, Epiko na 3.10, Kuwentong-bayan na 3.50, Bugtong at palaisipan na 3.60, Awiting-bayan na 3.20, Kasabihan at salawikain na 3.45, Lokal na tula na 3.30, Maikling kwento mula sa rehiyon na 3.15, Historical narratives / kwento ng bayani na 3.25, at Folk tales o mitolohiya na 3.35. Ipinahihwatig ng mga halagang ito na aktibong ginagamit ng mga guro ang malawak na hanay ng katutubong akda bilang bahagi ng kanilang pagtuturo, at higit na nangingibabaw ang Bugtong at palaisipan na may mean na 3.60, kasunod ang Kuwentong-bayan na 3.50 at Kasabihan at salawikain na 3.45. Ang ganitong padron ay nagpapakita na mas lantad sa pagtuturo ang mga anyong madaling maiuugnay sa pang araw araw na karanasan, oral tradition, at agarang paglinang ng pag unawa at pakikipagtalastasan ng mga mag aaral. Ang madalas na paggamit ng Alamat, Kuwentong-bayan, at Bugtong at palaisipan ay nagpapahiwatig na kinikilala ng mga guro ang halaga ng mga ito sa pagpapalalim ng pag unawa ng mag aaral sa lokal na kultura, tradisyon, at pagpapahalaga. Kaayon ito ng obserbasyon nina Galang (2015) at Constantino (2020) na ang lokal na panitikan ay nagsisilbing mahalagang lunsaran sa paghubog ng identidad at kamalayang pangkultura ng kabataan. Gayundin, ang paggamit ng Kasabihan at salawikain na may mean na 3.45 at Folk tales o mitolohiya na may mean na 3.35 ay nagpapakita ng pagpapahalaga sa mga tekstong naghahatid ng karunungan bayan at mga aral na moral, bagay na umaayon sa sinabi nina Reyes (2020) at Mendoza (2020) hinggil sa papel ng mga katutubong salaysay sa paglinang ng etikal at panlipunang pag unawa. Bagamat mas mababa nang bahagya ang mean ng Epiko na 3.10, Maikling kwento mula sa rehiyon na 3.15, Awiting-bayan na 3.20, at Historical narratives / kwento ng bayani na 3.25, nanatili pa rin ang deskriptibong rating na Madalas, na nagpapakitang hindi sila ganap na naisantabi sa pagtuturo. Sa halip, ipinapahiwatig nito na may espasyo pa upang higit pang mapalawak ang integrasyon ng mga akdang ito para sa mas malalim na pagtalakay sa kasaysayan, pinagmulan ng panitikan, at kritikal na pag iisip, alinsunod sa culturally responsive education na binigyang diin nina Achille at Fiorillo (2022). Sa kabuuan, ang mga resultang ito ay nagpapakita na ang mga guro ay gumaganap bilang aktibong tagapagdala ng kultura sa loob ng silid aralan, at sa pamamagitan ng madalas na paggamit ng mga katutubong akda, naitataguyod nila ang kasanayan sa wika, cultural literacy, at pagpapahalaga sa pamana, gaya rin ng binigyang diin nina Flores at Obod (2023), Verdida, Malon, at Macalisang (2024), Lanka (2020), Eduardo (2021), Mirole (2024), at ng mga patakarang ng DepEd (2022) sa Indigenous Peoples Education.

Samantala, ipinakita sa Table 1b na ang antas ng paggamit ng katutubong kagamitan sa pagtuturo ng asignaturang Filipino ay halo ng Palagi, Madalas, at Paminsan-minsan. Ang Larawan at poster na may kaugnayan sa katutubong kultura ay nagtamo ng mean na 3.60 at deskriptibong rating na Palagi, ang pinakamataas sa lahat ng kagamitang sinuri, na nagpapakita na ang visual materials ang pinaka madaling maisama sa mga aralin at pinakamalapit sa kasalukuyang praktika ng mga guro. Kasunod nito ang Oral storytelling techniques na may mean na 3.50 at Madalas, Mga larong katutubo bilang aktibidad sa pagtuturo na 3.45 at Madalas, Visual aids mula sa kultura na 3.35 at Madalas, Lokal na kagamitan o materyales na 3.20 at Madalas, Artifacts at crafts na 3.10 at Madalas, at Tradisyunal na kasuotan na 3.05 at Madalas. Sa kabilang banda, Musika at sayaw mula sa katutubong kultura ay may mean na 2.85 at Paminsan-minsan, Mga lokal na produkto bilang teaching aids ay 2.70 at Paminsan-minsan, at Tradisyunal na recipes o pagkain sa interaktibong aktibidad ay 2.65 at Paminsan-minsan. Ipinakikita ng distribusyong ito na higit na ginagamit ng mga guro ang mga kagamitang madaling ihanda, ipakita, at iugnay sa diskusyon sa klase, lalo na ang larawan, poster, mural, at oral storytelling, samantalang mas hindi madalas gamitin ang mga kagamitang nangangailangan ng mas malaking paghahanda, karagdagang resources, o mas komplikadong classroom management. Ang ganitong resulta ay nagpapahiwatig na kahit may positibong disposisyon ang mga guro sa paggamit ng katutubong kagamitan, nananatili ang ilang praktikal na limitasyon sa implementasyon. Ang pagiging Palagi ng Larawan at poster na may

kaugnayan sa katutubong kultura na may mean na 3.60 ay sumusuporta sa obserbasyon nina Abdelhadi, Hameed, Khaled, at Anderson (2020) na ang integrasyon ng visual arts at culturally grounded materials ay nagpapalakas ng intercultural understanding at holistic learning. Samantala, ang Madalas na paggamit ng Mga larong katutubo bilang aktibidad sa pagtuturo na may mean na 3.45 at Oral storytelling techniques na may mean na 3.50 ay nagpapakita ng pagpapahalaga sa experiential learning at aktibong partisipasyon, na kaayon ng mga natuklasan nina Flores at Obod (2023), Achille at Fiorillo (2022), at Butarbutar, Usyanti, Manuhutu, at Palangngan (2019). Ang mas mababang paggamit ng Musika at sayaw mula sa katutubong kultura na 2.85, Mga lokal na produkto bilang teaching aids na 2.70, at Tradisyunal na recipes o pagkain sa interaktibong aktibidad na 2.65 ay maaaring sumasalamin sa limitasyon sa resources, oras, o sapat na kaalaman sa pagdidisenyo ng ganitong uri ng pagtuturo, bagay na sinusuportahan ng mga pagtalakay nina Miole (2024) at Garcia at De Vera (2021). Sa kabuuan, ipinapakita ng Table 1b na ang katutubong kagamitan ay nananatiling mahalagang bahagi ng pedagogical practice, at kapag mahusay na naisama sa pagtuturo, nakatutulong ito sa paglinang ng cultural awareness, hands on learning, at mas matibay na koneksiyon ng mag aaral sa sariling pamayanan at tradisyon, gaya ng ipinunto nina Verdida, Malon, at Macalisang (2024), Panlaqui at Tayag (2023), at ng DepEd (2022).

Tungkol naman sa kabisaan ng katutubong akda sa paglinang ng kasanayan sa wika at panitikan, ipinakita sa Table 2a1 na ang lahat ng item ay nasa antas na Epektibo hanggang Lubos na Epektibo, na may category mean na 3.31 at deskriptibong rating na Epektibo. Sa mga tiyak na pahayag, ang Nakakapagpalawak ng kaalaman sa kasaysayan at pinagmulan ng panitikan ang may pinakamataas na mean na 3.45 at Lubos na Epektibo, samantalang ang Nakakapaglinang ng kasanayan sa pagbasa ay may mean na 3.40 at Epektibo, ang Nakakatulong sa pagpapalawak ng bokabularyo ng mga mag aaral ay may mean na 3.35 at Epektibo, ang Nakakatulong sa pag unawa ng istruktura ng pangungusap at wika ay may mean na 3.25 at Epektibo, at ang Nakakatulong sa pagsusuri ng kahulugan at simbolismo ng teksto ay may mean na 3.10 at Epektibo. Ang mga resultang ito ay nagpapakita na ang katutubong akda ay hindi lamang nagsisilbing kagamitang pampaksa kundi isang epektibong pedagogical resource na nakatutulong sa iba ibang dimensiyon ng language and literature learning. Ang pinakamataas na mean na 3.45 para sa pagpapalawak ng kaalaman sa kasaysayan at pinagmulan ng panitikan ay nagpapahiwatig na pinakamatingkad ang ambag ng katutubong akda sa paglalapit ng mga mag aaral sa historikal at kultural na ugat ng panitikang Filipino. Ito ay umaayon sa mga obserbasyon nina Galang (2015) at Constantino (2020) na ang lokal na panitikan ay mahalagang daluyan ng memoryang kultural at kasaysayan ng pamayanan. Kasabay nito, ang mga mean na 3.40 para sa kasanayan sa pagbasa at 3.35 para sa pagpapalawak ng bokabularyo ay nagpapakita na nagagamit ng mga guro ang katutubong akda bilang mabisang batayan sa pagpapahusay ng mga pundamental na kasanayang pangwika. Kaayon ito ng mga pahayag nina Mendoza (2020) at Lanka (2020) hinggil sa kakayahan ng lokal na literatura na magpalawak ng linguistic competence at cultural awareness. Ang mean na 3.25 para sa pag unawa ng istruktura ng pangungusap at wika at 3.10 para sa pagsusuri ng kahulugan at simbolismo ng teksto ay nagpapahiwatig na epektibo rin ang katutubong akda sa mas mataas na antas ng tekstuwal na pagsusuri, bagamat bahagyang mas mababa ang antas kumpara sa mas kongkreto at historikal na pakinabang. Maaaring ito ay nagpapakita na ang ganitong higher order interpretive skills ay higit na nangangailangan ng masinsing paggabay ng guro at mas malalim na classroom processing. Gayunman, nananatiling Epektibo ang mga ito, na sinusuportahan ng mga pag aaral nina Flores at Obod (2023), Panlaqui at Tayag (2023), Achille at Fiorillo (2022), Chen at Le (2018), Verdida, Malon, at Macalisang (2024), at ng DepEd (2022), na pawang nagdidiin na ang kontekstuwalisado at culturally responsive na pagtuturo ay nagpapataas ng pag unawa, motibasyon, at partisipasyon ng mga mag aaral. Kaya,

ang category mean na 3.31 ay matibay na ebidensiya na epektibo ang katutubong akda sa paglinang ng kasanayan sa wika at panitikan habang sabay na pinatitibay ang kamalayang kultural at pagpapahalaga sa sariling pamana.

Sa Table 2a2, ang kabisaan ng katutubong kagamitan sa paglinang ng kasanayan sa wika at panitikan ay nagtamo ng category mean na 3.35 at deskriptibong rating na Epektibo. Ang bawat item ay nagpakita rin ng positibong pagtataya, kung saan ang Nakakapagbigay ng konkretong halimbawa sa mga aralin ang may pinakamataas na mean na 3.45 at Lubos na Epektibo, samantalang ang Nakakatulong sa pagpapaliwanag ng aralin gamit ang visual aids ay may mean na 3.40 at Epektibo, ang Nakakapagpalawak ng bokabularyo sa pamamagitan ng larawan at poster ay may mean na 3.35 at Epektibo, ang Nakakatulong sa pag unawa sa kasaysayan at panitikan ay may mean na 3.30 at Epektibo, at ang Nakakatulong sa paglilinang ng kasanayan sa pagbasa at pagsulat ay may mean na 3.25 at Epektibo. Ipinapakita ng mga halagang ito na ang katutubong kagamitan ay may malinaw na pedagogical na lakas lalo na sa pagbibigay ng konkretong representasyon ng mga aralin. Ang mean na 3.45 para sa pagbibigay ng konkretong halimbawa ay nagpapahiwatig na nakatutulong ang mga kagamitang tulad ng larawan, poster, lokal na materyales, at iba pang visual at manipulatibong kagamitan upang maging mas malinaw at mas malapit sa karanasan ng mag aaral ang mga paksang tinatalakay. Ang interpretasyong ito ay kaayon ng mga pahayag nina Abdelhadi, Hameed, Khaled, at Anderson (2020) at ng mga pag aaral sa visual at culture based learning na nagsasabing mas tumitibay ang pag unawa kapag ang nilalaman ay may konkretong representasyon. Ang mean na 3.40 para sa pagpapaliwanag ng aralin gamit ang visual aids, 3.35 para sa pagpapalawak ng bokabularyo sa pamamagitan ng larawan at poster, 3.30 para sa pag unawa sa kasaysayan at panitikan, at 3.25 para sa paglilinang ng kasanayan sa pagbasa at pagsulat ay pawang nagpapakita na ang katutubong kagamitan ay hindi lamang pandagdag sa presentasyon kundi aktwal na kasangkapan sa pagpapayaman ng pagkatuto sa wika at panitikan. Suportado ito ng mga pananaw nina Panlaqui at Tayag (2023), Butarbutar, Usyanti, Manuhutu, at Palangngan (2019), at Flores at Obod (2023) na ang kontekstuwalisadong kagamitan ay nagpapataas ng motibasyon, interes, at aktibong partisipasyon habang pinapalalim ang critical at analytical skills. Mahalaga ring tandaan na ang inilahad na talakay sa ilalim ng Table 2a2 ay inuugnay pa rin ang datos sa mas malawak na kabuluhan ng katutubong materyales sa paglinang ng cultural identity at pagpapahalaga sa pamana, kaya makatarungang ipakahulugan ang category mean na 3.35 bilang patunay na epektibo ang katutubong kagamitan sa pagpapalawak ng language and literature competencies sa paraang may malinaw na lokal na konteksto.

Higit pang naipakita sa Table 2a3 na ang katutubong kagamitan ay may mataas na kabisaan sa pagpapalawak ng kamalayang kultural ng mga mag aaral, sapagkat ang category mean ay 3.44 na may deskriptibong rating na Lubos na Epektibo. Ang Nakakatulong sa pag unawa ng sariling kultura at tradisyon ay may mean na 3.50 at Lubos na Epektibo, ang Nakakapagpalakas ng pagpapahalaga sa lokal na pamana ay may mean na 3.40 at Epektibo, ang Nakakatulong sa pagkilala at paggamit ng mga katutubong kagamitan ay may mean na 3.35 at Epektibo, ang Nakakapagbigay inspirasyon upang mapanatili ang tradisyon ay may mean na 3.45 at Lubos na Epektibo, at ang Nagpapalakas ng pagmamalasakit at paggalang sa kultura ay may mean na 3.50 at Lubos na Epektibo. Ang pattern na ito ay nagpapakita na ang pinakamatibay na ambag ng katutubong kagamitan ay nasa paghubog ng cultural consciousness, cultural pride, at responsableng pag ugnay ng mag aaral sa kanilang lokal na pamana. Ang dalawang pinakamataas na mean na 3.50 para sa pag unawa ng sariling kultura at tradisyon at para sa pagmamalasakit at paggalang sa kultura ay nagpapahiwatig na ang paggamit ng katutubong kagamitan ay hindi lamang nagbibigay ng impormasyon tungkol sa kultura kundi humuhubog din ng pagpapahalaga at disposisyong may paggalang sa kulturang kinabibilangan. Ang mean na 3.45 para sa pagbibigay inspirasyon upang mapanatili ang tradisyon ay lalo pang nagdidiin na ang mga kagamitang ito ay may mahalagang papel sa

cultural transmission. Ito ay umaayon sa mga pag aaral nina Flores at Obod (2023), Miole (2024), Eduardo (2021), Verdida, Malon, at Macalisang (2024), Achille at Fiorillo (2022), at Chen at Le (2018), na pawang nagpapakita na ang indigenized instructional materials at culturally responsive teaching ay nakapagpapalalim ng cultural awareness, engagement, at identity formation. Bagamat mas mababa nang bahagya ang mean na 3.40 para sa pagpapahalaga sa lokal na pamana at 3.35 para sa pagkilala at paggamit ng mga katutubong kagamitan, nananatili pa rin ang positibong interpretasyong Epektibo, na nagpapakita na ang mga mag aaral ay hindi lamang natutulungan na makilala ang mga kagamitang ito kundi unti unti ring naipapasok sa kanilang kamalayan ang kahalagahan ng mga ito sa sariling komunidad. Samakatuwid, ang category mean na 3.44 ay nagpapakita ng malakas na ebidensiya na ang katutubong kagamitan ay lubos na epektibong instrumento sa pagpapalawak ng kamalayang kultural, at sa puntong ito, malinaw na lumalampas ang gamit nito sa simpleng pagpapasigla ng klase sapagkat ito ay aktibong nakikilahok sa paghubog ng identidad at pagpapahalaga ng mga mag aaral.

Sa bahaging may pamagat na Kabisaan ng Katutubong Kagamitan, muling inilahad sa Table 2b1 ang kabisaan ng katutubong kagamitan sa paglinang ng kasanayan sa wika at panitikan, at kapansin pansin na ang lahat ng datos ay eksaktong katulad ng nasa Table 2a2. Muling lumitaw ang mga sumusunod na resulta: Nakakatulong sa pagpapaliwanag ng aralin gamit ang visual aids, mean na 3.40 at Epektibo; Nakakapagpalawak ng bokabularyo sa pamamagitan ng larawan at poster, mean na 3.35 at Epektibo; Nakakatulong sa pag unawa sa kasaysayan at panitikan, mean na 3.30 at Epektibo; Nakakatulong sa paglilinang ng kasanayan sa pagbasa at pagsulat, mean na 3.25 at Epektibo; Nakakapagbigay ng konkretong halimbawa sa mga aralin, mean na 3.45 at Lubos na Epektibo; at Category Mean na 3.35 at Epektibo. Dahil eksaktong magkakatulad ang mga halagang ito, pinatitibay lamang ng Table 2b1 ang naunang interpretasyon na ang katutubong kagamitan ay mabisang pedagogical support sa language and literature instruction. Ang pag uulit ng parehong pattern ay nagpapakita ng internal consistency ng inilahad na resulta, at lalo nitong pinagtibay ang obserbasyong ang konkretisasyon ng aralin sa pamamagitan ng katutubong kagamitan ang may pinakamalakas na ambag, gaya ng ipinakita ng pinakamataas na mean na 3.45. Ang ganitong kalakaran ay kaayon ng mga pag aaral nina Abdelhadi, Hameed, Khaled, at Anderson (2020), Alakrash et al. (2021), Panlaqui at Tayag (2023), Butarbutar, Usyanti, Manuhutu, at Palangngan (2019), Flores at Obod (2023), at Verdida, Malon, at Macalisang (2024), na nagsasabing ang visual at culturally grounded materials ay nagpapadali sa pag unawa, nagpapataas ng engagement, at nagpapalalim ng kritikal at analitikal na pagproseso ng mga mag aaral. Samakatuwid, ang paulit ulit na paglitaw ng category mean na 3.35 at deskriptibong rating na Epektibo ay nagpapahiwatig na konsistent ang tingin ng mga kalahok sa halaga ng katutubong kagamitan sa paglinang ng mahahalagang kasanayang pangwika at pampanitikan.

Sa Table 2b2, ang kabisaan ng katutubong kagamitan sa paglinang ng kritikal at malikhaing pag iisip ay nagtamo ng category mean na 3.36 at deskriptibong rating na Epektibo. Ang Nakakapagpataas ng partisipasyon sa klase ang may pinakamataas na mean na 3.50 at Lubos na Epektibo, samantalang ang Nakakatulong sa pag ugnay ng aralin sa karanasan ng mag aaral ay may mean na 3.40 at Epektibo, ang Nakakapagpalakas ng kakayahang magsuri at magpaliwanag ng impormasyon ay may mean na 3.35 at Epektibo, ang Nakakapagbigay ng malikhaing paraan sa pagkatuto ay may mean na 3.30 at Epektibo, at ang Nakakatulong sa pagtukoy ng kahalagahan at moral ng aralin ay may mean na 3.25 at Epektibo. Ang mga resultang ito ay nagpapakita na ang katutubong kagamitan ay epektibong daluyan hindi lamang ng kaalaman kundi pati ng mga higher order thinking skills at malikhaing pagkatuto. Ang pinakamataas na mean na 3.50 para sa partisipasyon sa klase ay nagpapahiwatig na ang pinaka agarang nakikitang epekto ng mga katutubong kagamitan ay ang pagpapasigla ng learner

engagement, isang mahalagang salik upang magkaroon ng masiglang talakayan at aktibong pagproseso ng aralin. Ang mean na 3.40 para sa pag uugnay ng aralin sa karanasan ng mag aaral ay mahalaga rin sapagkat ipinapakita nito na ang cultural relevance ng kagamitan ang nagsisilbing tulay sa mas makahulugang pagkatuto. Ang mean na 3.35 para sa kakayahang magsuri at magpaliwanag ng impormasyon at 3.30 para sa malikhaing paraan sa pagkatuto ay kapwa nagpapakita na ang katutubong kagamitan ay may ambag sa pagpapalawak ng analytical at creative capacities ng mga mag aaral. Bagamat ang pagtukoy ng kahalagahan at moral ng aralin ang may pinakamababang mean na 3.25, nananatili pa rin itong Epektibo, na nagpapahiwatig na positibo pa rin ang ambag nito sa moral reasoning at value integration sa klase. Ang mga interpretasyong ito ay umaayon sa mga pag aaral nina Abdelhadi, Hameed, Khaled, at Anderson (2020), Alakrash et al. (2021), Panlaqui at Tayag (2023), Flores at Obod (2023), Achille at Fiorillo (2022), at Butarbutar, Usyanti, Manuhutu, at Palangngan (2019), na pawang nagdidiin na ang mga lokal at culture based materials ay nakapagpapataas ng kritikal na pag iisip, malikhaing pagsagot, moral reasoning, at paglahok ng mga mag aaral. Kaya, ang category mean na 3.36 ay nagpapakita na ang katutubong kagamitan ay epektibong mekanismo sa pagbuo ng mas aktibo, mas mapanuri, at mas malikhaing karanasan sa pagkatuto.

Muling pinagtibay sa Table 2b3 ang mataas na kabisaan ng katutubong kagamitan sa pagpapalawak ng kamalayang kultural, sapagkat ang lahat ng item at maging ang category mean ay eksaktong tumutugma sa naunang inilatag sa Table 2a3. Ang Nakakatulong sa pag unawa ng sariling kultura at tradisyon ay may mean na 3.50 at Lubos na Epektibo, ang Nakakapagpalakas ng pagpapahalaga sa lokal na pamana ay may mean na 3.40 at Epektibo, ang Nakakatulong sa pagkilala at paggamit ng mga katutubong kagamitan ay may mean na 3.35 at Epektibo, ang Nakakapagbigay inspirasyon upang mapanatili ang tradisyon ay may mean na 3.45 at Lubos na Epektibo, at ang Nagpapalakas ng pagmamalasakit at paggalang sa kultura ay may mean na 3.50 at Lubos na Epektibo, para sa kabuuang Category Mean na 3.44 at Lubos na Epektibo. Ang pag uulit ng eksaktong parehong resulta ay lalo pang nagpapakita na ang kamalayang kultural ang pinakamatatag na larangan ng kabisaan ng katutubong kagamitan. Ipinahihiwatig nito na ang mga guro at mga kalahok sa pag aaral ay may konsistenteng pananaw na ang mga kagamitang lokal at katutubo ay may kakayahang higit pa sa simpleng pagpapadali ng pagtalakay sa aralin sapagkat aktibo nilang nahuhubog ang pag unawa, pagpapahalaga, at pagmamalasakit ng mga mag aaral sa kanilang kultura. Ang resultang ito ay kaayon ng mga pag aaral nina Flores at Obod (2023), Verdida, Malon, at Macalisang (2024), Miole (2024), Achille at Fiorillo (2022), at Butarbutar, Usyanti, Manuhutu, at Palangngan (2019), na pawang nagtuturo sa mahalagang papel ng lokal na materyales sa pagpapalakas ng cultural pride, community connection, at engagement. Dahil dito, ang kinalabasang Category Mean na 3.44 at Lubos na Epektibo ay maaaring ituring na matibay na patunay na ang paggamit ng katutubong kagamitan ay may malalim na papel sa pagpapaunlad ng culturally grounded na pagkatuto.

Bukod sa mga kwantitatibong resulta, malinaw ding lumitaw sa kwalitatibong bahagi ang positibong pananaw ng mga guro hinggil sa integrasyon ng katutubong akda at kagamitang panturo. Sa unang tema, Pagpapalalim ng Kamalayang Kultural ng Mag aaral, binigyang diin ng mga guro na ang paggamit ng lokal na panitikan at kagamitan ay tumutulong upang mas maunawaan ng mga mag aaral ang kanilang pinagmulan at ang kahalagahan ng sariling kultura sa araw araw na buhay. Ang pahayag na “Kapag ginamit ko ang alamat at kuwentong-bayan sa klase, nakikita ko kung paano nagiging interesado ang mga estudyante sa sariling kultura” (T10), “Ang mga larong katutubo at visual aids ay nakakatulong upang maipakita sa kanila ang kahalagahan ng tradisyon” (T05), at “Napapalalim ng mga mag aaral ang kanilang kaalaman sa kultura kapag aktibo nilang naiuugnay ang mga materyales sa kanilang karanasan” (T16) ay nagpapakita na ang cultural relevance ng materyales ang siyang nagpapalapit sa mga mag aaral sa aralin. Ang temang ito ay tuwirang umaayon sa mga kwantitatibong resulta ng Table 2a3 at

Table 2b3 na may Category Mean na 3.44 at Lubos na Epektibo para sa pagpapalawak ng kamalayang kultural. Sa gayon, hindi lamang numerikal na mataas ang pagtataya sa cultural effects ng katutubong kagamitan, kundi ito rin ay malinaw na nasasalamain sa mismong karanasan at obserbasyon ng mga guro. Ang pagkakatuugmang ito ng datos na kwantitatibo at kwalitatibo ay higit pang pinatitibay ng mga pag aaral nina Flores at Obod (2023), Verdida, Malon, at Macalisang (2024), at ng layunin ng DepEd (2022) na hubugin ang mga mag aaral bilang culturally grounded individuals.

Sa ikalawang tema, Pagpapahusay ng Akademikong Pagganap at Kasanayan sa Wika, lumitaw na nakikita ng mga guro ang katutubong akda at kagamitan bilang mahalagang suporta sa literacy development at pag unawa sa mga aralin. Binanggit ng mga guro na “Nakakatulong ang alamat at epiko sa pagpapalawak ng bokabularyo ng mga estudyante” (T04), “Gamit ang mga larawan at poster, mas madali nilang naiuugnay ang kwento sa tunay na karanasan” (T02), at “Mas nagiging aktibo ang mga estudyante sa talakayan kapag may katutubong materyales” (T18). Ang mga pahayag na ito ay umaayon sa mga resultang kwantitatibo sa Table 2a1 na may Category Mean na 3.31 at Epektibo para sa kabisaan ng katutubong akda sa paglinang ng kasanayan sa wika at panitikan, at sa Table 2a2 at Table 2b1 na parehong may Category Mean na 3.35 at Epektibo para sa kabisaan ng katutubong kagamitan sa parehong larangan. Lalo pang pinagtibay ng pahayag ng mga guro ang mataas na mean na 3.45 at Lubos na Epektibo para sa Nakakapagpalawak ng kaalaman sa kasaysayan at pinagmulan ng panitikan sa Table 2a1 at ang mean na 3.45 at Lubos na Epektibo para sa Nakakapagbigay ng konkretong halimbawa sa mga aralin sa Table 2a2 at Table 2b1. Ipinapakita nito na ang lokal na akda at kagamitan ay may malinaw na ambag sa bokabularyo, pagbasa, pagsulat, at mas kongkretong pag unawa ng mga aralin, na kaayon ng mga pananaw nina Panlaqui at Tayag (2023) at Butarbutar, Usyanti, Manuhutu, at Palangngan (2019) hinggil sa bisa ng culture based learning sa literacy at critical thinking.

Sa ikatlong tema, Pagpapalakas ng Pagkamakabayan at Pagkakakilanlang Pangkultura, ipinahayag ng mga guro na ang paggamit ng katutubong akda at kagamitan ay nakatutulong sa paghubog ng pambansang kamalayan at pride bilang Pilipino. Ang mga pahayag na “Nakikita ko na mas may pagmamalasakit sa sariling bayan ang mga estudyante kapag ginagamit ang lokal na kwento sa pagtuturo” (T03), “Ang pagtangkilik sa sariling panitikan ay nakakatulong sa pagpapalakas ng kanilang Filipino identity” (T01), at “Ang mga katutubong kagamitan ay nagiging simbolo ng kultura na dapat ipagmalaki ng mga estudyante” (T11) ay nagpapakita na para sa mga guro, ang integrasyon ng mga lokal na materyales ay may implikasyong lampas sa akademikong pagganap at umaabot sa paghubog ng pagkakakilanlan. Ang temang ito ay lohikal na nakaugnay sa mataas na mga mean sa Table 1a para sa Alamat na 3.40, Kuwentong-bayan na 3.50, Kasabihan at salawikain na 3.45, at Folk tales o mitolohiya na 3.35, pati na sa Table 2a3 at Table 2b3 kung saan ang pag unawa sa sariling kultura at tradisyon at ang pagmamalasakit at paggalang sa kultura ay kapwa may mean na 3.50 at Lubos na Epektibo. Ang interpretasyong ito ay kaayon ng mga pahayag nina Constantino (2020), Mendoza (2020), at Reyes (2020) na ang lokal na akda at indigenous literature ay may mahalagang papel sa paglinang ng national identity, cultural pride, at historikal na kamalayan ng mga mag aaral.

Sa ikaapat na tema, Pagpapahusay ng Partisipasyon at Interes sa Pagkatuto, lumitaw na itinuturing ng mga guro ang katutubong akda at kagamitan bilang mabisang paraan upang gawing masigla, masaya, at makabuluhan ang pagkatuto. Ang mga siping “Mas nakikilahok ang mga estudyante sa talakayan kapag may katutubong materyales” (T03), “Ang mga interactive na aktibidad ay nagiging sanhi ng mas mataas na interes at excitement” (T22), at “Nakakatulong ang paggamit ng lokal na akda sa pagbuo ng mas dynamic at engaging na klase” (T20) ay malinaw na sumasalamin sa mga kwantitatibong resulta sa Table 2b2, kung saan ang Nakakapagpataas ng partisipasyon sa klase ay may pinakamataas na mean na 3.50 at Lubos na

Epektibo at ang kabuuang Category Mean ay 3.36 at Epektibo. Gayundin, ang mataas na antas ng paggamit ng Mga larong katutubo bilang aktibidad sa pagtuturo na may mean na 3.45 at Madalas at Oral storytelling techniques na may mean na 3.50 at Madalas sa Table 1b ay nagbibigay ng kongkretong batayan kung bakit tumataas ang partisipasyon at interes ng mga mag aaral. Sinusuportahan ito nina Flores at Obod (2023), Abdelhadi, Hameed, Khaled, at Anderson (2020), at Achille at Fiorillo (2022), na pawang nagsasaad na ang culturally responsive at indigenized instructional aids ay may positibong impluwensiya sa engagement, motivation, at learning outcomes.

Sa ikalimang tema, Hamon at Pangangailangan sa Pagsasanay ng Guro, bagamat nananatiling positibo ang kabuuang pananaw, hayagang kinilala ng mga guro ang ilang balakid sa epektibong implementasyon ng integrasyon ng katutubong akda at kagamitan. Ipinahayag nila na “Kailangan pa rin namin ng pagsasanay upang mas mahusay naming magamit ang mga katutubong akda sa klase” (T30), “Mahalaga ang suporta ng school administration at komunidad para sa mga ganitong proyekto” (T04), at “Hindi lahat ng guro ay pamilyar sa tamang paraan ng paggamit ng lokal na kagamitan, kaya kailangan ng guidance at training” (T12). Ang mga pahayag na ito ay tumutugma sa kwantitatibong padron sa Table 1b kung saan ang ilang kagamitang nangangailangan ng mas malawak na paghahanda o espesyal na integrasyon ay nananatiling Paminsan-minsan lamang ginagamit, gaya ng Musika at sayaw mula sa katutubong kultura na may mean na 2.85, Mga lokal na produkto bilang teaching aids na may mean na 2.70, at Tradisyunal na recipes o pagkain sa interaktibong aktibidad na may mean na 2.65. Ipinapakita nito na bagamat mataas ang pagkilala sa kahalagahan ng mga katutubong materyales, may mga kondisyong institusyonal at propesyonal na dapat pang paigtingin upang maging mas sistematiko at mas malawak ang kanilang paggamit. Kaayon ito ng mga pahayag nina Pagaddut at Tamana (2024), Miole (2024), at Garcia at De Vera (2021) na bagamat may mataas na kamalayan ang mga guro sa Indigenous Knowledge Systems and Practices, nananatiling mahalaga ang professional development, school based support, at ugnayan sa komunidad para sa mas matagumpay na implementasyon at pagtataya ng aralin. Sa puntong ito, lumilitaw na ang mga hamon ay hindi pagsalungat sa halaga ng katutubong akda at kagamitan kundi indikasyon ng pangangailangang palakasin pa ang kapasidad ng mga guro at ang sistemang susuporta sa kanila.

Sa kabuuan, ang mga datos na inilahad ay malinaw na nagpapakita na ang katutubong akda at katutubong kagamitan ay may mahalagang lugar sa pagtuturo ng asignaturang Filipino. Sa antas ng paggamit, kapansin pansin ang madalas na paggamit ng mga anyong tulad ng Bugtong at palaisipan na may mean na 3.60, Kuwentong-bayan na 3.50, Kasabihan at salawikain na 3.45, at Alamat na 3.40, gayundin ang palagi o madalas na paggamit ng Larawan at poster na may kaugnayan sa katutubong kultura na may mean na 3.60, Oral storytelling techniques na 3.50, at Mga larong katutubo bilang aktibidad sa pagtuturo na 3.45. Sa kabisaan, napatunayang Epektibo ang katutubong akda sa paglinang ng kasanayan sa wika at panitikan na may Category Mean na 3.31, Epektibo ang katutubong kagamitan sa parehong larangan na may Category Mean na 3.35, Epektibo ang katutubong kagamitan sa paglinang ng kritikal at malikhaing pag iisip na may Category Mean na 3.36, at Lubos na Epektibo ang katutubong kagamitan sa pagpapalawak ng kamalayang kultural na may Category Mean na 3.44. Pinagtibay pa ng kwalitatibong mga tema na nakikita ng mga guro ang integrasyon ng mga ito bilang mahalaga sa pagpapalalim ng kamalayang kultural, pagpapahusay ng akademikong pagganap at kasanayan sa wika, pagpapalakas ng pagkamakabayan at pagkakakilanlang pangkultura, at pagpapataas ng partisipasyon at interes sa pagkatuto, bagamat may kinikilalang pangangailangan sa pagsasanay, guidance, at suporta mula sa paaralan at komunidad. Dahil dito, masasabing ang mga resulta ay tuwirang tumutugon sa mga layunin ng pag aaral at nagbibigay ng matibay na batayan upang kilalanin ang katutubong akda at kagamitan bilang makabuluhan at akademikong mapanghahawakang sangkap ng culturally responsive na

pagtuturo sa Filipino. Higit pa rito, ang mga natuklasan ay nag aambag sa lumalawak na diskurso hinggil sa kontekstuwalisado at kulturang nakaugat na edukasyon, at naghahanda ng malinaw na transisyon tungo sa susunod na bahagi ng manuskripto, lalo na sa pagbubuo ng kongklusyon, implikasyon, at mga rekomendasyong makapagpapalakas pa sa integrasyon ng mga katutubong materyales sa kurikulum at praktika ng pagtuturo.

KONKLUSYON

Batay sa isinagawang pag-aaral, malinaw na ang integrasyon ng katutubong akda at kagamitang panturo sa pagtuturo ng asignaturang Filipino ay may malawak at makabuluhang ambag sa kabuuang pagkatuto ng mga mag-aaral. Hindi lamang nito pinaunlad ang kanilang kasanayan sa wika at panitikan, kundi higit na napapalalim ang kanilang kamalayang kultural, napahuhusay ang kritikal at malikhaing pag-iisip, at napalalakas ang kanilang pagkamakabayan. Ang paggamit ng mga lokal na kwento, alamat, epiko, bugtong, awiting bayan, kasabihan, at iba pang katutubong kagamitan ay nagsisilbing mahalagang tulay upang higit na mapalapit ang mga mag-aaral sa kanilang pinagmulan, tradisyon, at identidad bilang Pilipino. Kaugnay nito, ipinakita rin ng mga natuklasan na ang kontekstuwalisadong paggamit ng mga katutubong materyales ay nagbubunga ng mas mataas na antas ng partisipasyon, engagement, at intrinsic motivation ng mga mag-aaral, na hindi lamang nakatuon sa akademikong pagganap kundi pati sa paghubog ng kanilang pagkatao at pagpapahalaga sa sariling kultura.

Higit pa rito, binigyang-diin ng pag-aaral na ang matagumpay at sustenableng integrasyon ng katutubong akda at kagamitang panturo ay nakasalalay sa sapat na kaalaman, kahandaan, at patuloy na pagsasanay ng mga guro, gayundin sa aktibong suporta ng paaralan at komunidad. Sa kontekstong ito, mahalaga ang paglikha ng mga proyektong nakabatay sa lokal na kultura tulad ng storytelling, cultural presentations, at mga gawaing may aktuwal na paggamit ng katutubong kagamitan upang higit na maging makabuluhan ang pagkatuto. Kasabay nito, kinakailangan ang suporta ng mga administrador at pamahalaan ng paaralan sa pamamagitan ng pagbibigay ng angkop na kagamitan, sapat na learning resources, at tuloy tuloy na professional development programs na magpapalakas sa kakayahan ng mga guro bilang tagapamagitan ng kultura sa loob ng silid aralan. Mahalaga rin ang pakikipag-ugnayan sa lokal na komunidad, mga nakatatanda, at cultural practitioners upang higit na mapalalim ang kaalaman ng mga mag-aaral at mapanatili ang pagiging autentiko ng mga karanasang pampagkatuto.

Sa kabuuan, pinagtitibay ng pag-aaral na ang pagtuturo na nakabatay sa kultura at lokal na konteksto ay isang mabisang lapit sa pagpapayaman ng kasanayan sa wika, pagpapalalim ng kamalayang kultural, at pagpapatibay ng pagpapahalaga sa sariling pamana. Kasabay ng mga natuklasang ito, mahalagang kilalanin ang papel ng mga mag-aaral bilang aktibong kalahok sa mga gawaing nagtatampok ng katutubong akda at kagamitan upang higit nilang maunawaan at maipamalas ang pagpapahalaga sa kanilang kultura. Bilang pagpapatuloy ng diskursong ito, hinihikayat ang mga susunod na mananaliksik na magsagawa ng mas malalim at malawak na pag-aaral hinggil sa mga epektibong estratehiya sa integrasyon ng katutubong materyales sa iba pang asignatura tulad ng Araling Panlipunan, MAPEH, at Science, gayundin ang pagsusuri sa potensyal ng digital indigenous materials at multimedia resources sa pagpapahusay ng pagkatuto at kamalayang kultural ng mga mag-aaral. Sa ganitong paraan, higit pang mapauunlad ang mga inisyatiba tungo sa isang edukasyong nakaugat sa kultura at tumutugon sa pangangailangan ng makabagong panahon.

TALASANGGUNIAN

Abdelhadi, H., Hameed, K., Khaled, A., & Anderson, P. (2020). Integrating visual arts and language learning: An intercultural approach in Middle Eastern classrooms. *Journal of Language and Culture Education*, 14(2), 55–72.

Achille, M., & Fiorillo, G. (2022). Culturally responsive education and student engagement: A global perspective. *Journal of Multicultural Education*, 16(4), 215–230.

Alakrash, H., Edam, F., Bustan, R., Armnazi, A., Enayat, K., & Bustan, R. (2021). Local culture in teaching and learning: Enhancing cultural awareness in students. *International Journal of Educational Research*, 15(3), 101–119.

Butarbutar, M., Usyanti, D., Manuhutu, L., & Palangngan, T. (2019). Culture-based local learning: Fostering student appreciation of community heritage. *Asian Journal of Educational Studies*, 9(1), 34–52.

Chen, L., & Le, T. (2018). Cultural education in global contexts: A comparative analysis. *International Journal of Educational Research*, 92, 45–57.

Constantino, J. (2020). Local literature and national identity: The role of indigenous literary works in Filipino classrooms. *Philippine Journal of Language and Culture*, 15(2), 78–95.

Department of Education. (2022). Department of education order no. 32, s. 2022: Indigenous peoples education (IPED) framework. Department of Education.

Eduardo, R. (2021). Indigenous knowledge and curriculum integration in Philippine schooling. *Philippine Journal of Education*, 98(2), 45–60.

Estaji, M., & Savarabadi, A. (2020). Teachers' perspectives on English as an international language (EIL) and cultural instruction in Iran. *Journal of Language Teaching and Learning*, 11(2), 77–91.

Flores, J. L. (2023). Integrating indigenous literature in the Filipino curriculum: Impacts on cultural appreciation. *Philippine Journal of Language and Literature*, 18(1), 45–67.

Flores, J. L., & Obod, R. M. (2023). Effects of indigenized instructional materials on learning outcomes of indigenous students. *Journal of Indigenous Education Research*, 5(1), 77–95.

Flores, J. L., & Obod, R. M. (2023). Indigenized instructional materials and learner engagement among indigenous people (IP) students. *Journal of Indigenous Education Studies*, 7(1), 63–84.

Galang, M. T. (2015). Local narratives as tools for cultural pride: Classroom implications. *Asian Education Studies*, 10(3), 102–118.

Garcia, P. R., & De Vera, M. S. (2021). Teachers as cultural advocates: Integrating local knowledge in school curricula. *Journal of Teacher Education and Practice*, 13(4), 211–229.

Gul, S., Ayub, A., Mazhar, M., Uddin, F., & Khanum, R. (2021). Teacher awareness and cultural responsiveness in multilingual classrooms. *International Journal of Multicultural Education*, 23(2), 112–129.

- Gul, S., Khan, A., Mazhar, M., & Tahir, R. (2020). Culturally inclusive teaching practices for diverse learners: Recommendations for policy and curriculum development. *Journal of Educational Policy and Practice*, 7(4), 88–105.
- Lanka, P. (2020). Indigenous literature in the classroom: Enhancing cultural identity. *Philippine Studies in Education*, 12(1), 66–79.
- Mendoza, A. G. (2020). Indigenous literature and cultural awareness in Filipino students. *Philippine Educational Review*, 41(3), 95–112.
- Miole, A. (2024). Indigenous peoples' rights and classroom integration: Policy to practice. *Education Policy Review*, 29(1), 12–32.
- Miole, A. T. (2024). Cultural interface in education: Bridging indigenous and contemporary learning. *Asian Journal of Education Policy*, 18(1), 33–55.
- Pagaddut, E. T., & Tamana, J. R. (2024). Indigenous knowledge systems and practices (IKSP) in Philippine education: Teacher competencies and challenges. *Southeast Asian Journal of Education*, 11(2), 151–169.
- Pagaddut, E. T., & Tamana, J. R. (2024). Local knowledge systems and practices (IKSP) in teaching: Opportunities and challenges for Filipino teachers. *Southeast Asian Journal of Educational Research*, 9(2), 139–158.
- Panlaqui, M. A., & Tayag, M. F. (2023). Contextualized instructional materials and academic performance: Evidence from local schools in the Philippines. *Journal of Curriculum Studies*, 48(8), 938–955.
- Peace Ed Campaign. (n.d.). Cultural foundations in education: Strengthening communities through learning. Retrieved March 9, 2026, from <https://www.peacedcampaign.org/resources>
- Reyes, M. L. (2020). Katutubong akda bilang daluyan ng Filipino identity at values. *Philippine Journal of Literature and Culture*, 8(1), 22–41.
- Santos, R., & Dela Cruz, V. (2021). Indigenous literary works in Filipino classrooms: Usage and educator perceptions. *Journal of Language Education in the Philippines*, 6(2), 150–169.
- Verdida, R. A., Malon, D. B., & Macalisang, E. J. (2024). Culturally grounded curriculum and student participation: Insights from selected Filipino schools. *Philippine Journal of Curriculum and Instruction*, 36(1), 1–26.
- Verdida, R. A., Malon, D. B., & Macalisang, E. J. (2024). Culturally grounded curriculum and student participation in local contexts. *Journal of Curriculum Innovation*, 12(1), 1–24.
- Villegas, J., Romero, P., Cabanero, L., & Tirao, R. (2021). The role of Filipino as a medium of instruction in Philippine history curriculum. *Journal of Filipino Studies in Education*, 12(2), 66–82.
- Yu, J. (2020). Language, culture, and communication: Understanding sociolinguistic norms in society. *International Journal of Language and Society*, 10(1), 15–34.